

sansi, je v tesni zvezi s krščanskim srednjim vekom. Danes vstopa človek v neznano dobo z nauki in skušnjami novega veka. Ne vstopa v to dobo poln moči in mladosti kot ob razcvitu renesanse, ampak izčrpan, utrujen, slaboten, neveren in nesrečen. Dobro bi bilo, da to resno razmislimo. (Konec prihodnjič.)

S I M S O N O V A M O L I T E V

F R A N E L L E R

Sem jaz še Simson — slep, v igó pritr, vsej Filisteji krnjava igrača?
Ta moja dlan, prej ščit judejskih brd,
kolesa mlinska v gluho noč obrača.

O, da me ukanila je spolzna kača
za milost višnjega neba... zdaj vem,
kako z izdajstvom se mu bednim plača,
kdor sam izdal se v robstvo je strastem.

Gospod, kaj je brez dna osvete srd?
Iz dna ponižanj, iz mrakov in mrazov,
o, daj, da vzpolje spet mi Tvoja moč!

Ukreši dan mi iz noči tisoč,
en hip ko blisk in za tisoč porazov
zmagalec najdem izpod jarma v smrt.

Z G O D B A O V R L E M B R A H M A N U

V O L T A I R E — P R E V E L K. D.

Na svojih potovanjih sem spoznal starega brahmana, sila modrega moža, polnega duhovitosti in zelo učenega; vrhu tega je bil še bogat in prav zato še modrejši: zakaj, ker ni ničesar pogrešal, mu ni bilo treba nikogar varati. Gospodinjala mu je prav dobro trojica lepih žená, ki so se trudile, da bi mu ugajale; in kadar se ni zabaval s svojimi ženami, se je posvečal filozofiji.

Blizu njegove hiše, ki je bila lepa, bogato okrašena in obdana od prijetnih vrtov, je prebivala stara pobožna Indijka, bedasta in prav revna.

Nekega dne mi je dejal brahman: «Želel bi, da nisem bil rojen». Vprašal sem ga, zakaj. Odvrnil mi je: «Štirideset let se učim, to je štirideset izgubljenih let; druge poučujem, a sam ničesar ne

vem; to mi polni dušo s tolikim ponižanjem in studom, da mi je življenje neznosno: rojen sem bil, živim v času in vendar ne vem, kaj je čas; nahajam se na neki točki med dvema neskončnostima, kakor pravijo naši modrijani, a nimam niti pojma o večnosti; sestavljen sem iz gmote; mislim, a nikdar nisem mogel proučiti, kaj povzroča misel; ne vem, ali je razumnost v meni nekakšna preprosta sposobnost, kakor ta, da znam hoditi, prebavljati in ali mislim z glavo na isti način, kakor prijemam z rokami. Ne le, da mi je izvor moje misli neznan, skrito mi je prav tako izhodišče mojih kretenj: ne vem, čemu sploh živim; a vendar me vsak dan sprašujejo o vseh teh stvareh; odgovarjati moram; nič dobrega ne vem odgovoriti; govorim mnogo, sam pa sem zmešan in osramočen nad samim seboj, ko končam!

Še mnogo huje mi je, kadar me sprašujejo, ali je Višnu rodil Brahmo ali pa sta oba od vekomaj. Bog mi je priča, da o tem ničesar ne vem in to se dobro opazi v mojih odgovorih. «Ah, častitljivi oče,» mi pravijo, «poučite nas, kako to, da zlo preplavlja ves svet.» V prav enakih škripcih sem, kakor tisti, ki me sprašujejo: časih jim rečem, da je na svetu vse v najlepšem redu; toda vsi, ki so bili čisto uničeni in pohabljeni v vojni, mi tega ne verjamejo, a jaz prav tako ne: skrijem se doma v svoj kot in moja radoznalost in nevednost me zrušita k tlom. Prebiram naše stare knjige, a te mi samo zgoščajo mrakove. Govorim z drugovi: nekateri mi odgovarjajo, da je treba uživati življenje in se norčevati iz ljudi; drugi mislijo, da vedo neke stvari in se izgubljajo v pretiranostih; vse to le pomnožuje mučno čuvstvo, ki me navdaja. Časih bi se skoro pogreznil v obup, če pomislim, da na kraju vseh mojih preiskav le ne vem, odkod prihajam, niti kaj sem, kam grem, niti kaj bo z menoj.»

Duševno stanje tega dobričine me je navdalo z resnično skrbjo; ni ga namreč bilo niti razumnejšega niti iskrenejšega človeka od njega. Spoznal sem, da kolikor jasnejše je bilo njegovo spoznanje in čim občutljivejše njegovo srce, toliko bolj je bil nesrečen.

Še tisti dan sem videl staro ženico, ki je stanovala v njegovi sosesčini: vprašal sem jo, ali je ni nikoli zaskrbelo, ker ne ve, kako je ustvarjena njena duša. Vprašanja niti čisto razumela ni: nikdar se ni bila niti za hip razmislila nad nobeno teh točk, ki so vznemirjale brahmana; od vsega srca je verovala v preobraženja Višnuja in če si je le sem ter tja mogla preskrbeti malo vode iz Gange, da se je mogla umiti po predpisih, pa se je smatrala za najsrečnejšo vseh žensk.

Sreča tega ubogega stvora me je vsega prevzela, vrnil sem se k mojemu filozofu in mu dejal: «Kaj vas ni sram, da ste nesrečni,

med tem ko se nahaja prav ta hip pred vašimi vrati star avtomat, ki sploh ničesar ne razmišlja in ki zadovoljno živi?»

«Prav pravite,» mi je odgovoril, «stokrat sem si bil dejal, da bi bil srečen, če bi bil tako bedast kakor je moja sosed, a vendar ne bi hotel take sreče.»

Ta brahmanov odgovor je napravil name globlji vtis od vsega ostalega; izpraševal sem sam in spoznal sem, da v resnici tudi jaz ne bi hotel biti srečen pod pogojem, da moram biti glup.

Predložil sem zadevo filozofom in bili so mojih misli. «Ampak v takšnem načinu mišljenja je vendar prav divje nasprotstvo: zakaj končno, za kaj pa gre? Da bi bili srečni. Ali ni vseeno, če imaš kaj duhá ali če si bedak? Še več: vsi, ki zadovoljno živé, imajo gotovost, da so zadovoljni; tisti, ki razmišljajo, niso tako gotovi, da prav razmišljajo. Jasno je torej,» sem dejal, «izbrati si ne smemo obče pameti, že zato ne, ker tudi ta obča pamet v izvestni meri povzroča našo nesrečo.» Vsi so bili mojih misli, a vendar nisem našel nikogar, ki bi bil hotel pristati na tako kupčijo in hotel postati bedak zato, da bi postal zadovoljen. Iz tega sem sprevidel, da cenimo srečo sicer visoko, a pamet še više.

Toda, če vse to premislimo, se zdi, da je zelo nespametno, pamet više ceniti od sreče. Kako bi se moglo pojasniti to protislovje? Kakor vsa druga. Dvolj se dá govoriti o njem.

MIKLOŠIČ FRANC

RUDOLF KOLARIČ

(Nadaljevanje.)

Tako je torej Miklošič znanstveno deloval in napredoval do burnega leta 1848., ki je za nekaj časa tudi njega potegnilo v politični vrvež. Osnovel je okoli 20. aprila 1848. na Dunaju društvo «Slovenija» in bil njegov prvi predsednik.¹³

On je baje napisal tudi prvo proklamacijo tega društva, v kateri se je zahtevala: 1. politična združitev vseh Slovencev v eno kraljestvo z imenom «Slovenija»; 2. jezikovna ravnopravnost slovenščine v šoli in v uradu, in 3. da bodi kraljestvo «Slovenija» nerazdružljiv del avstrijskega, ne pa nemškega cesarstva. S tem poslednjim se je odklanjalo tudi zastopstvo slovenskega kraljestva v nemškem, frankfurtskem parlamentu, za katerega je prav posebno agitiral Anastazij Grün — grof Auersperg (A p i h, l. c. 90 sl., 119 sl.; M u r k o, Forsch. 551). Dunajska «Slovenija» je poslala Miklošiča z večjo deputacijo v Ljubljano, kamor je prispela 12. maja (A p i h,

¹³ J. A p i h, Slovenci in 1848. leto. Ljubljana 1888, str. 119.